

Osnovi kriminalističkog učenja o dokazima

1

Uvod

- Učenje o dokazima KD, kao i o dokazivanju uopšte – tradicionalno **materija krivičnog procesnog prava (KPP)**:
 - Izučava se pravna strana dokazivanja, npr. krivičnoprocesni pojam dokaza, predmet dokazivanja (odnosno činjenice koje treba dokazati), zakonski uslovi koje u postupku dokazivanja treba ispuniti, dokazne zabrane, dokazna sredstva odnosno radnje kojima se izvode dokazi, pravna ocena dokaza, princip slobodnog sudijskog uverenja
- Čitav niz pitanja o dokazima i dokazivanju – izvan pravne regulative (po pravilu ne pripadaju materiji KPP- a) ⇒ primarno predmet izučavanja kriminalistike

- **Kriminalistika** izučava:
 - ❖ zakonomernosti formiranja (nastanka) dokaza uopšte,
 - ❖ njihovu informacionu prirodu i gnoseološku (spoznajnu) suštinu,
 - ❖ zakonomernosti formiranja pojedinih vrsti dokaznih informacija (nastanak stvarnih i personalnih dokaza i osobenosti pojedinih vrsti ovih dokaza i njihovu informacionu vrednost),
 - ❖ trajnost kriminalističke informacije;
- Na osnovu spoznatih zakonomernosti – odnose se na mehanizam nastanka, trajnost i kvalitet pojedinih vrsta dokaza kriminalistika istražuje i razvija metode njihovog otkrivanja, fiksiranja, prikupljanja, istraživanja i procene njihove dokazne vrednosti

Kriminalistička informacija – nastanak, pojam, vrste

- Svako KD svojim izvršenjem – unosi **promene** u spoljnom svetu
- Promene mogu biti u sferi materijalnog – predstavljaju predmete i tragove KD
- **Materijalne** promene – nastaju neposrednim izvršenjem, pripremanjem ili prikrivanjem KD
- Promene nastale izvršenjem KD – mogu biti i u sferi **idealnog** (sećanje svedoka, sećanje i preživljavanje žrtve KD, sećanje kao i promene nastale u psihi učinioca)
- Ove promene sadrže u sebi informacije o KD, učiniocu, načinu i sredstvu izvršenja, motivima izvršioca
- *Nosioci* kriminalističkih informacija – **signali**: materijalna ili idealna (psihička) priroda

- Materijalni nosioci – predmeti i tragovi KD; njihovim otkrivanjem, fiksiranjem i tumačenjem (dešifrovanjem, veštačenjem) bavi se kriminalistička tehnika (odnosno trasologija)
- Idealni (psihički) nosilac – sećanje (engram) ljudi koji su bili u kontaktu sa KD; njihovim otkrivanjem, fiksiranjem i tumačenjem bavi se kriminalistička taktika (i sudska psihologija i sudska psihijatrija)
- Kriminalistička informacija poseduje svoje spremište nosioca (signal) – determiniše njenu prirodu i načine postupanja sa njom i sadržaj (značenje) koje upućuje na razjašnjavanje krivičnog događaja
- Signali kao nosioci kriminalističkih informacija – nastali izvršenjem KD nakon toga imaju samostalnu sudbinu, egzistiraju u spoljnjem svetu; sadrže u sebi informaciju o KD i učiniocu – najčešće prikrivene, latentna

- Kriminalistička informacija – promena nastala u vezi sa izvršenjem KD koja se primenom kriminalističkih metoda otkrila i protumačila i upućuje kriminalistu u pravcu otkrivanja, razjašnjavanja i dokazivanja KD i učinioca
- Krivični događaj kao realna životna pojava ne nalazi se u statičnom stanju ⇒ nego u brznoj i stalnoj dezintegraciji i dezorganizaciji
- U trenutku nastanka signala krivičnog događaja – oni počinju da se menjaju, preobražavaju i iščezavaju nezavisno od toga da li je reč o personalnim ili realnim nosiocima informacija
- Materijalne nosioce informacija – uništavaju ih protok vremena, vremenske neprilike, izvršilac koji pokušava da uništi tragove, lica koja pomažu unesrećenima
- Psihički nosioci informacija (sećanje) – blede i menja se s vremenom

- Krivični događaj karakterišu:
 - ❖ Entropija,
 - ❖ raspad sistema,
 - ❖ gubitak informacija;
- Informacioni deficit je zakonomeran i univerzalan \Rightarrow neophodno je da se kriminalistička delatnost preduzima u skladu sa načelom brzine i iznenađenja radi blagovremenog otkrivanja i fiksiranja kriminalističke informacije (samo se tako mogu sprečiti njihov gubitak i uništenje)
- Kriminalističke informacije se dele na:
 1. **operativne i**
 2. **dokazne**

- Operativne informacije – otkrivaju se operativno-taktičkim radnjama u prekrivičnom postupku
 - Otkrivaju ih ovlašćena lica organa unutrašnjih poslova
 - Nemaju karakter dokaza u pravnom smislu reči ⇒ ne mogu se pojavljivati u krivičnom postupku niti predstavljati osnovu za donošenje presude
 - Imaju karakter logičkog dokaza; dokaz u heurističkom (spoznajnom) smislu reči jer upućuju delatnost prekrivičnog postupka u pravcu u kome treba tragati za drugim operativnim informacijama i dokazima
 - Predstavljaju orijentaciono-eliminacione indicije
 - Karakter: preventivni ili represivni

- Dokazne informacije ili dokazi – informacije koje su fiksirane u formi i na način propisan ZKP- om, od strane subjekta koji je ovlašćen da preduzima dokazne radnje po ZKP- u
 - Formu čulno-predmetne delatnosti organa krivičnog postupka određuje ZKP a njen materijalni sadržaj daju forezničke nauke: kriminalistika, sudska hemija, sudska medicina, sudska psihologija, sudska psihijatrija...
 - Mogu da budu **istražne** – po pravilu ih preduzima istražni sudija ili izuzetno ovlašćena lica OUP- a (u skladu sa ZKP- om)
 - Mogu da budu i **radnje** koje se preduzimaju **na glavnom pretresu** – preduzima predsednik i članovi veća

- Operativno-taktičkim radnjama postiže se samo otkrivanje kriminalističkih informacija
- Da bi se trajno sačuvale od uništenja ⇒ neophodno da se prikupljene operativne informacije obezbede primenom dokaznih radnji
- Obezbeđivanje kriminalističke dokazne informacije vrši se:
 - njenim **izvođenjem** tj. prezentovanjem njenog sadržaja u formi i na način propisan ZKP- om (npr. saslušanje svedoka, veštačenjem) i
 - **fiksiranjem** izvedenog sadržaja (na način dozvoljen ZKP- om) sačuvao od uništenja, menjanja i zaborava